

פרק שור שנגח ד' וה' למסקנא

שבכסף צורי. ולפיכך, התוקע לחבירו נותן לו דמי בושתו 'סלע מדינה'.

ג. האומר על סלע תנהו לעניים, אם יש שם גבאי צדקה, אע"פ שאין שם עניים, זכו בהם עניים ואינו יכול לחזור.

ד. יתומים אין צריכים פרוזבול, כי רבן גמליאל ובית דינו אביהם של יתומים הם, ושטרות שלהם כמסורים לבית דין.

דף ל"ז ע"א

א. שור שהוא מועד למינו, וידוע שאינו מועד לשאינו מינו (שראה מין אחר ולא נגח), או שהיה מועד לשוורים קטנים (עגלים), וידוע שאינו מועד לגדולים, או שהיה מועד לאדם וידוע שאינו מועד לבהמה, את שהוא מועד לו משלם נזק שלם, ושאינו מועד לו משלם חצי נזק. לרבי יהודה גם אם הוא מועד לשבתות, וידוע שאינו מועד לחול, משלם בשבת נזק שלם ובחול חצי נזק.

ב. ואם נגח שלשה פעמים את מינו, ואין ידוע אם הועד גם לשאינו מינו (שלא ראה

א. שור תם, שנגח ארבעה וחמשה שוורים בזה אחר זה, ונשאר בתמותו (כגון שנגח לסירוגין שלא כסדר):

לשיטת רבי ישמעאל: ישלם לראשון חצי נזק, ואם יש בו מותר ישלם לזה שלאחריו, ואם יש בו מותר ישלם לזה שלאחריו. ואם תפסו הניזק הראשון, נעשה שומר עליו, וישלם את חלקו לזה שלאחריו, ואם יש מותר בנזקיו (שהיה נזקו של התופס, גדול מהנזק של אחריו), ישלם המזיק בשבילו. אבל מה שנשאר מן הנזק הראשון, יחזיר לבעלים.

לשיטת רבי עקיבא: נעשה הניזק שותף בשור המזיק, ולפיכך אם המזיק שוה מאתים ונגח לשור שוה מאתים, ואין הנבלה יפה כלום, זה נוטל מנה וזה מנה. חזר ונגח שור אחר שוה מאתים, האחרון נוטל מנה, והניזק הראשון והמזיק נוטלים כל אחד חמשים זוז. חזר ונגח שור אחר שוה מאתים, האחרון נוטל מנה, ושלפניו חמשים זוז, ושנים הראשונים דינר זהב.

ב. כל כסף האמור בתורה, כסף צורי. ושל דבריהם, כסף מדינה, שהוא שמינית

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

לשוורים או לכל. וכן אם נגח שבת שבת ושבת אחד ושני בשבת, או בחמישי ובערב שבת שבת ושבת, נסתפקו אם נעשה מועד רק לשבת או גם לחול. ולא נפשט.

ב. נגח שור ביום ט"ו לחודש זה, וביום ט"ז לחודש שלאחריו, וביום י"ז לחודש שלאחריו, לרב נעשה מועד לדילוג, ומשלם נזק שלם בנגיחה שלישית. ולשמואל אינו נעשה מועד עד שישלש בדילוג, והוא כשיגח פעם רביעית ביום י"ח לחודש שלאחריו.

ג. וכן אשה שראתה ביום ט"ו לחודש זה, וביום ט"ז לחודש שלאחריו, וביום י"ז לחודש שלאחריו, לרב קבעה לה ווסת, ולשמואל לא קבעה עד שתשלש בדילוג, והוא כשתראה ביום י"ח לחודש שלאחריו.

ד. שור ששמע שלשה פעמים קול שופר ונגח, נעשה מועד לשופרות.

ה. שור של הקדש שנגח שור של הדיוט, פטור, שנאמר שור 'רעהו' ולא של הקדש. שור של הדיוט שנגח שור של הקדש, לתנא קמא פטור, ולרבי שמעון בן מנסיא בין תם ובין מועד משלם נזק שלם. שהכל היו בכלל נזק שלם האמור במועד, שלא נאמר בו רעהו, ופרט לך הכתוב רעהו בתם, ללמד שרעהו משלם חצי נזק, אבל הקדש משלם נזק שלם גם בתם.

אותם), או שנעשה מועד לקטנים ואין ידוע אם גם לגדולים, או שנעשה מועד בשבת ואין ידוע אם גם בחול, לרב זביד נעשה מועד לכל, ולרב פפא אינו משלם נזק שלם אלא למין שנעשה עליו מועד.

ג. ואם נעשה מועד לאדם ואין ידוע אם גם לבהמה, לרב זביד נעשה מועד לבהמה. ולרב פפא, לתנא קמא הוא מועד רק לאדם, ולסומכוס הוא מועד גם לבהמה.

ד. שור שהיה מועד לאדם ולבהמה, וראה בהמה שלשה פעמים ולא נגח, אע"פ שלא חזר מאדם, חזרתו חזרה ואינו מועד שוב לבהמה. ולרב זביד לשיטת סומכוס, נשאר מועד גם לבהמה כל זמן שלא חזר בו מאדם.

ה. שור שנגח שור חמור וגמל, נעשה מועד לכל (גם לרב פפא).

ו. שור שראה שור ונגח שור ולא נגח, שור נגח שור לא נגח, שור נגח שור

ולא נגח, נעשה מועד לסירוגין לשוורים. ראה שור ונגח חמור ולא נגח, סוס נגח גמל ולא נגח, פרד נגח ערווד ולא נגח, נעשה מועד לסירוגין לכל.

דף ל"ז ע"ב

א. שור שנגח שור שור ושור חמור וגמל, או שנגח חמור וגמל שור ושור, נסתפקו בגמרא אם נעשה מועד רק

דף ל"ח ע"א

א. שור של ישראל שנגח לשור של כנעני, פטור. ושל כנעני שנגח לשור של ישראל, בין תם בין מועד משלם נזק שלם. שנאמר "עֵמֵד וַיִּמְדַּד אֶרֶץ רָאָה וַיִּתֵּר גּוֹיִם", ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח, ולא קיימו אותם, עמד והתיר ממונם לישראל. וי"א שנאמר "הוֹפִיעַ מְהֵרָה פְּאֶרְךָ", מפארן הופיע ממונם לישראל.

ב. יש דורשים 'ויתר גוים' שלא קיימו שבע מצוות והגלה אותם מעל אדמתם, וי"א שהתירם להם שבע מצוות, ולא שיהיה מותר להם, שאם כן החוטא נשכר, אלא שגם אם קיימו אותם, אין מקבלים שכר כמצווה ועושה.

ג. אפילו נכרי ועוסק בתורה הוא ככהן גדול, שנאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, לא נאמר כהנים לויים וישראלים אלא אדם.

ד. הקב"ה הזהיר את משה שלא ילחם במואב, לפי שנשא קל וחומר ממדינים שלא באו אלא לעזור להם, אמר לו הקב"ה שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן, רות המואביה ונעמה העמונית. וזו היתה נחמתו של עולא לרב שמואל בר יהודה שְׁמַתָּה בתו, כי אם כשרה היתה וראויה לצאת ממנה דבר טוב, בוודאי היתה חיה.

דף ל"ח ע"ב

א. אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, אפילו שכר שיחה נאה, שהרי בכירה אמרה מואב, ולא הזהיר הקב"ה אלא שלא לעשות עמהם מלחמה, אבל להתגרות בהם מותר, וצעירה שאמרה בן עמי, הזהיר הקב"ה גם שלא להתגרות בהם.

ב. לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שבשביל לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה, קדמתה ארבע דורות לישראל, עובד ישי ודוד ושלמה, שרחבעם בנו היה בן נעמה העמונית.

ג. שור של ישראל שנגח שור של כותי, פטור. שקנסו אותם חכמים בממונם, כדי שלא יטמעו בהם. ושל כותי שנגח לשור של ישראל, לתנא קמא תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם. ולרבי מאיר גם תם משלם נזק שלם, אע"פ שגרי אמת הם, שגם בזה קנסו אותם כדי שלא יטמעו בהם.

ד. כל הכתמים הבאים מרקם, לתנא קמא טהורים, ולרבי יהודה טמאים, שהם גרים וטועים. והבאים מבין הכותים, רבי מאיר מטמא שגרי אמת הם ואין משגיחים על כתמיהם, וחכמים מטהרים שהם מצניעים את כתמיהם.

ה. הבא על הכותית משלם קנס, ולא קנסו אותה שלא תקבל כדי שלא יטעמו בהם, שלא יהא חוטא נשכר. ולא אמרו שיתן

כי 'רשות משנה'. ולרבי יוסי הוא בחזקתו, כי רשות אינה משנה.

דף ל"ט ע"ב

שור של חרש שוטה וקטן שנגח, רבי יהודה מחייב, ורבי יעקב אומר חצי נזק. ונחלקו אמוראים באיזה אופן מדובר ובמה נחלקו:

א) רבא פירשו במועד ששמרו שמירה פחותה, ופטור מחציו של מועד, כי המועד די לו בשמירה פחותה, אבל החצי ששילם בתמותו חייב לשלם, כי מעמידים אפטרופוס לתם לגבות מגופו, והתם צריך שמירה מעולה, ו'צד תמות במקומה עומדת' גם לאחר שנעשה מועד. ולא נחלקו רבי יהודה ורבי יעקב, אלא מה שמחייב זה פירש זה.

ב) אביי פירשו במועד שלא שמרו כלל, ולרבי יעקב משלם רק חציו של מועד, אבל מן החצי ששילם בתמותו פטור, שאין מעמידים אפטרופוס לתם לגבות מגופו, וצד תמות במקומה עומדת. ולרבי יהודה מעמידים אפטרופוס גם לתם, ולפיכך משלם נזק שלם.

ג) רבינא פירשו כשנעשה מועד אצל אפטרופוס, ונתפקח החרש ונשתפה השוטה והגדיל הקטן, לרבי יהודה משלם נזק שלם שהוא בחזקת מועד כי רשות אינה משנה, ולרבי יעקב רשות משנה וחזר לתמותו.

את המעות לעניים, כדי שלא יהיה ממוון שאין לו תובעים.

דף ל"ט ע"א

א. שור של פיקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן, חייב.

ב. שור של חרש שוטה וקטן שנגח שור של פיקח פעם אחת, לשיטת התנא במשנתינו פטור, שאין מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מגופו. וי"א שהוא חייב, שמעמידים אפטרופוס לתם לגבות מגופו. (להלן ע"ב).

ג. ואם הוחזק השור נגחן, מעמידים להם אפטרופוס, ומעידין בפני אפטרופוס שאם יגח פעם נוספת ישלם נזק שלם מן העליה.

ד. ונחלקו אמוראים מאיזה 'עליה' גובים את הנזק, י"א מעליה של יתומים, ואע"פ שאין נזקקים לנכסי יתומים אלא אם רבית אוכלת בהם, או לכתובה משום מזונות, במזיק החמירו. אבל אין גובים מעלית אפטרופוס, כדי שלא ימנעו בני אדם מלהיות אפטרופוס. וי"א שגובים מעלית אפטרופוס, והוא יחזור ויגבה מן היתומים כשיגדלו.

ה. שור שהועד אצל אפטרופוס, ונתפקח החרש או נשתפה השוטה או הגדיל הקטן, לרבי מאיר וסומכוס חזר לתמותו,

סיכומי הדינים העולים ממסקנת הגמרא בדף היומי

דף מ' ע"א - ע"ב

ואם הכיר בו השואל שהוא נגחן, ותפסו בית דין את השור, הבעלים משלמין חצי נזק והשואל חצי נזק. ואין הבעלים יכולים לומר שהיה מבריחו לאגם, שבין כך היה משלם מן העליה. וגם אם אין לו נכסים, השואל מתחייב לניזק מכח הדין של 'רבי נתן'. ואם לא תפסוהו בית דין, השואל פטור, שיאמר אילו היה תם הייתי מודה ונפטר, וגם לסובר 'פלגא נזקא ממונא' הייתי מבריחו לאגם.

ו. וי"א שרשות השואל משנה את דינו, ולפיכך גם אם היה מועד אצל בעלים, כשנכנס בבית השואל חוזר לתמותו ואינו משלם אלא חצי נזק. וי"א שרשות שואל אינו משנה (גם לסובר רשות משנה), כי כל מקום שהולך שם בעליו עליו.

ז. ואם הועד השור בבית השואל, והחזירו לבעלים, י"א שנשאר מועד, ששינוי הרשות אינו משנה את דינו. י"א שחזר לתמותו כי 'רשות משנה'. וי"א שחזר לתמותו גם לסובר שרשות אינה משנה, שאין ביד השואל לייעד את שורו של הבעלים.

דף מ' ע"ב

א. שור הרובע והנרבע, בין באונס ובין ברצון נהרג. שור הנוגח והרג אדם, ברצון נהרג, ובאונס אינו נהרג, וכמו ששינוי ש'שור האצטדין' אינו חייב מיתה, שנאמר 'כי יגח' ולא שיגיחוהו.

א. שור שהרג את האדם, הבעלים משלמים כופר לכפרה. לתנא קמא משלם דמי שויו של הנהרג. ולרבי ישמעאל בנו של ריב"ב משלם דמי שויו של המזיק, שנאמר 'ונתן פדיון נפשו'.

ב. שור של יתומים שהרג אדם, אין אפוטרופוס משלם כופר, שיתומים אין צריכים כפרה.

ג. שור של שני שותפין שהרג אדם, נסתפקו בגמרא איך ישלמו, כי אם כל אחד ישלם כופר שלם, התורה אמרה כופר אחד ולא שנים, ואם כל אחד ישלם חצי, התורה אמרה כופר שלם ולא חצי כופר.

ד. חייבי ערכין ממשכנים אותם, שאינם באים לכפרה, וחוששים שמא יהיו אותם. אבל חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנים אותם, שהם באים לכפר על חטא, ואין לחשוש שמא ישהנו. חייבי כופר, נסתפקו בגמרא אם אין ממשכנים אותם לפי שבא לכפרה, או שממשכנים אותם, משום שאינו חמור על האדם, שמשלם אותו לחבירו ולא לגבוה, או משום שהוא בעצמו לא חטא, ורק ממונו הזיק.

ה. השואל מחבירו שור בחזקת תם, ונמצא מועד, אם לא הכיר בו השואל שהוא נגחן, בעלים משלמים ושואל פטור, שאומר לו שור שאלתי ולא 'ארי'.